

Aan: stuurgroep aardbevingen / Joost van Keulen

Van: 5.1.2e / 5.1.2e

Datum: 25 september 2014

Onderwerp: annotatie EC Board 30 september

### Trends & Ontwikkelingen:

- Groei in stedelijk gebied Rapport Nieuwbeeld zegt dat werkgelegenheid verschuift van platteland naar stad, kan groeien naar 155.000 arbeidsplaatsen (2025). Zie ook Miljoenennota: Agenda stad
  - Krimp platteland niet aan te ontkomen. Verbindingen tussen stad en ommeland blijven daarom belangrijk
  - Veranderende economie: minder MBO banen, meer HBO en WO+ banen (City of Talent, maar ook opleiden/omscholen)
  - Accent verschuift van dominante van grote bedrijven naar netwerkeconomie (zaken doen met bedrijven van 20 tot 50 FTE)
  - Strijd om talent (zie nu IT-sector, maar ook energiesector). Krijgen we nog juiste skills bij onze arbeidsvraag.
  - IT en kennis en slimme netwerken dragen bij aan leefstijlpatronen en innovatie (van broedplaatsen tot gezond oud worden)
- Uitgangspositie van Groningen: Kennisstad en Onderwijsstad. Centrale spil in innovatie en netwerkeconomie.

### Kernvraag: hoe verdienen wij ons geld over 30 jaar?

- Door stuwende werkgelegenheid (groot deel omzet buiten de regio!), aangevuld met een regionale budget-economie (zorg, detailhandel) van Eemshaven tot Emmen.
- ➔ Kansrijke stuwende sectoren: hoogwaardige zorg (diagnostics, pharma), duurzame energietechnologie (smart energy solutions & biobased), digitale dienstverlening (Internet Economy) en nieuwe maakindustrie (HTSM/Robotisering).
- ➔ Cruciaal: nieuwe ketens (van bron naar consument en weer terug) vormen, cross-sectoraal denken, samenwerken bedrijfsleven met onderwijs/onderzoek versterken, en profilering (Het Trots zijn op Groningen versterken)
- ➔ Energievisie regio: Energiegebruik is duurzaam en efficiënt (slim met lokale opwek, gasrotonde is concept voor de komende 10-20 jaar (overgang), Biomassa is de grondstof voor chemie en andere producten. Agrarische productie, kennis, chemie, infrastructuur is aanwezig. De kans om dat hoogwaardig uit te bouwen (biobased economy).

De opgave is om eerst bovenstaande vraag te beantwoorden en door te denken over een gezamenlijke horizon.

Anders schuilt het gevaar erin dat er korte termijn oplossingen worden bedacht en het geld verdwijnt in allerlei projecten.

Goed om zo lang mogelijk niet over het geld te praten. Dit betekent dus ook nadenken hoe wij ondernemerschap kunnen versnellen door het wegnemen van belemmeringen.

**Voorbeeld belemmeringen wegnemen:**

*Groene Loper/Innovatieparken. Nieuwe energie en biobased business vragen om andere regels. We zullen de behoefte van ondernemers op dit gebied goed moeten kennen om hen te kunnen bedienen. Ook moeten de randvoorwaarden voor vestiging worden verbeterd. Het stimuleren van verbindingen tussen de verschillende onderdelen (experimenteerzones), een goede infrastructuur (fysiek en digitaal) en ook een goede woon- en leefomgeving zijn daarbij belangrijk. Tenslotte moeten we actief op zoek naar partijen elders (we nodigen uit) en hen wijzen op de mogelijkheden die hier zijn voor biobased, energie in een slimme stad en ommeland.*

Voor de **korte termijn** is het een kans om de verstevigingsopgave voor woningen niet alleen constructief te benaderen maar juist ook te koppelen aan andere thema's zoals: verduurzaming, krimp, zorgzaam, slim en veilig wonen etc.

Daarmee creëren we een afzetmarkt die een nieuw duurzaam economisch perspectief ondersteunt.

## **Tweede lijn**

Het ligt voor de hand dat bovenstaande wordt beaamd en tegelijk de druk om resultaten te laten zien groot is. Dat betekent dus een aantal projecten inbrengen die voldoen aan bovengenoemd perspectief.

**Geothermie** past daar heel goed in. Het duurzaam gebruiken van heet water uit de ondergrond biedt goede mogelijkheden om het gebruik van aardgas terug te dringen, de woonlasten te beteugelen en het biedt nieuwe economische kansen. Het ligt voor de hand om voor dit project een bijdrage te vragen uit het budget voor economisch duurzaam perspectief. De kosten voor de boring en de aanleg van een warmtenet bedragen circa 50 miljoen euro. Naast allerlei kansen en voordelen zitten er ook risico's aan. Het ligt voor de hand uit het fonds van de EC board bij te dragen om de risico's en de onrendabele top van het project (10 miljoen euro) te verminderen.

## **Meerstad Noord**

Een ander project dat goed past is het masterplan Meerstad Noord oftewel een grootschalige opslag van energie door middel van twee valmeren (totaal 60 hectare). In principe is continue 1 miljoen m<sup>3</sup> water beschikbaar voor opslag of opwek van energie. Een ideale situatie voor pieken en dalen in de elektriciteit voorziening (overschotten windmolens, zonnepanelen) en een opmaat voor een veel groter valmeer ergens in de Noordzee (idee Energy Valley). Recent was er een documentaire op TV over het plan Lieveense (het markermeer als valmeer). Wanneer dit 20 jaar geleden wel was doorgegaan dan had dit nu jaarlijks ca. 1 miljard euro opgeleverd (vermeden investeringen elders en lage kostprijs gebruik). Behalve als opslag is een valmeer ook goed te combineren met wateropvang, schone waterberging (industrie) en drijvende zonnepanelen. En natuurlijk is een directe koppeling met Meerstad mogelijk. De eerste geheel zelfvoorzienende smart wijk / dorp in Groningen